

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра українознавства

**Навчально-практичні матеріали
до семінарських занять
із української мови професійного спрямування
(МОВНІ НОРМИ)**

Харків 2016

СХВАЛЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради з
гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Харківського національного
університету внутрішніх справ
28.04.2016 Протокол № 4

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
українознавства
29.03.2016
Протокол №12

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Харківським національним університетом внутрішніх справ

Розробники:

Єльнікова Н. І., Голопич І. М., Полтавська Д. В. – Харків, Харківський
національний університет внутрішніх справ, 2016 р.

Рецензенти:

доктор філологічних наук, професор кафедри українознавства ХНУВС
Чорний І. В.,

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української мови
ХНУ імені В. Н. Каразіна Гарюнова Ю. О.

© Єльнікова Н. І., Голопич І. М., Полтавська Д. В. 2016

© Харківський національний університет
внутрішніх справ, 2016

ВСТУП

Навчальний предмет «Українська мова професійного спрямування» вивчають курсанти та студенти всіх вищих навчальних закладів, що пояснює його професійно-прикладну значущість. Висока професійна культура пов'язана, перш за все, із компетентністю, високою ерудованістю, постійним самовдосконаленням.

Навчально-практичні матеріали до семінарських занять із дисципліни «Українська мова професійного спрямування» складені відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напряму «правоохоронна діяльність».

Метою навчального практикуму є вдосконалення й поглиблення у курсантів, студентів знань з граматики, синтаксису, стилістики ділового стилю української мови, формування вмінь та навичок володіння усним і писемним фаховим мовленням, підвищення рівня мовної підготовки у професійній сфері.

Завдання і вправи, вміщені в посібнику, сприятимуть розвитку практичних умінь та навичок курсантів і студентів.

Список рекомендованої літератури відповідає змісту програми й містить найновіші видання, навчальні посібники, словники.

ОРФОЕПІЧНІ НОРМИ

Завдання 1. Дотримуючись орфоепічних норм вимови звукосполучень, прочитайте речення і випишіть слова, в яких є буквосполучення дч, тч, тц, дц, сьч, шч, жч, чц, зч, стц, рдц, ться, шся. З'ясуйте, чи є розбіжність між вимовою звуків та їх позначенням на письмі.

1. З усіх утрат втрата часу найтяжча (Г. Сковорода). 2. «То, мабуть, заробітчани», – подумав я (М. Коцюбинський). 3. Коли не зможу нічим любій вітчизні прислужитись, в усякому разі з усієї сили намагатимуся ніколи ні в чому не шкодити (Г. Сковорода). 4. Сюди на кулаки лиш ближче! (І. Котляревський). 5. Для неї здавалось, що вона тоне у річці (І. Нечуй-Левицький). 6. Ми, братця, оце громадою давайте поміркуємо дещо — справи важливі є (А. Головка). 7. Неподалік у натовпі біля конов'язі Гмиря спідлоба пильно дивиться на нього, і губи звело йому в злорадній усмішці (А. Головка). 8. Лежачи спати, наче пускаєшся плисти по морю ночі, невідомому, чорному (М. Коцюбинський). 9. Черниш переступив з ноги на ногу і ненароком відчув чиєсь тепле спітніле плече (О. Гончар). 10. Сказано ж: солдатом не родишся, а робишся. (О. Гончар). 11. На однім кінці на тій удочці черв'як, а на другім – ви, рибак. (О. Вишня). 12. Мак висить на жердці у сінях (Є. Гуцало). 13. Бічні вулиці були вже розчищені трохи (М. Коцюбинський). 14. По обіді Кайдашиха загадала невістці насіяти борошна (І. Нечуй-Левицький). 15. Сподіваннями на Каховку зігрівалась тепер Яресьчина хата (О. Гончар). 16. У мене в сумочці лежав сірий пакет (В. Симоненко). 17. Ми вкупочці колись росли, маленькими собі любились (Т. Шевченко). 18. Дужчав мороз, дим із коминів валив рівно, зливаючись з небом. От на цій річечці і вирішив Кузьма самотужки побудувати місток (М. Стельмах). 19. Віють вітри, віють буйні, аж дерева гнутья. Ой як болить моє серце, а сльози не ллються!

Завдання 2. Від поданих слів суфіксальним або префіксально-суфіксальним способом утворіть прикметники. Поясніть написання утворених слів і звукові зміни, які відбулись.

Джентельмен, тиждень, дослідження, млосьть, пристрась, ячмінь, користь, опонент, брат, компост, кістка, форпост, покута, капость, без ціни, хвастатися, пеститися, виїздити, улестити, шелест, кореспондент.

Завдання 3. У поданих словах розставте наголос. Визначте, чи впливає наголос на значення слова. У разі необхідності для з'ясування значення слів скористайтесь тлумачним словником.

Випрасувана білизна, білизна снігу; виступав Богдан Петро і Михайленко Богдан, зайшли Максименко Іван Максимович і Максимович Галина Іванівна;

правило правопису, швець тримає правило; виборна кампанія, виборна картопля; людська шана, людське ставлення; прошу поради, прошу заспокоїтись; засіяли поле, засіяли зорі; не зроблю помилки, неприємні помилки; не вивчила байки, цікаві байки; стояли біля деревця, садили деревця; щодня приміряти, приміряти обнову зараз; викопану картоплю висипали на купу, висипали картоплю з мішка; раптово розсипались черешні, по небу розсипались зорі; житня мука, вічна мука.

Завдання 4. Поставте замість крапок (де потрібно) пропущені букви.

Бе..шумний, прині..ши, сміє..ся, бе..журний, ро..шарування, ро..жарений, нему..ся, непорі..ся, ..шити, ма..ч, ..жінкою, змиє..ься, б'є..ся, ро..шукати, ..формувати, ..жувати, зустріне..ся, ..цілющий, надорі.. ці, покликан..я, безсмерт..я, повноліт..я, повніст..ю, весіл..я, навман..я, папорот..ю, вічніст..ю, роздоріж..я, узбереж..я, дерт..ю, радіомовлен..я, безліч..ю, ател..є, безчест..я, ніч..ю, засил..я, шерст..ю, затвердін..я, ..щулились, ..прожогу, ро..тин, ..тискач.

На до..ці, у ложе..ці, кри..ці, кни..ці, при сві..ці, Пара..чин, ..жиру, злі..ши, бе.. шапки, контраст..ний, ро..жеврітисся, їдальн..я, зупини..ся, на сте..ці, відчепи..ься, сподіває..ся, згри..ши, балас..ний, бе..чинство, повинн..ю, Іл..я, мудріст..ю, скрин..я, лист..я, безліс..я, ріл..я, мід..ю, щаст..я, скатер..ю, пам'ят..ю, л..ється, постат..і, ..чищати, засил..я, стат..ей, молодіст..ю, жовч..ю, рішел..є, у піднебес..і, подвір..я, радіст..ю, стат..я, молод..ю.

Завдання 5. Прочитайте текст. Визначте і поясніть випадки порушення орфоепічних норм у словах. Виправте помилки і запишіть текст відповідно до українського правопису.

Полювання на Нестора Махна

Пачинаючи з 1925 року щойна створині підрозділи зовнішньої розвідки ДПУ радянської України здійснювали ширакамаштабну аперацію, митою якої було павернення на радянску територію калишніх махновцев, котрі пирибували в Румунії, Польші та інших країнах Йєвропи і яким було агалошено амністію. Цій аперації надавалося аособливо важливого значення, аскільки иноземні розвідки пачали активно вербувати агентуру серед калишніх махновцев для заселання в Україну с розвідувальними та деверсійними завданнями. Неабхідна було посбавити іназемні спецслужби такої мажливасті. Адну з провідних ролей зіграв калишній начальник контррозвідки махновської армії Зіньковський-Задов Лєв Миколаєвич, 1893 року народження. У 1921 – 1924 раках він разом з Махном перебував в еміграції. Після павернення на бітьківщину за неперетбачуваним плином долі його взяли на роботу в органи держбезпеки. Управдовш 13 років він сумлінно і результативно працював в іноземному відділі в Одесі. У пиріод

масових репресій був заарештований і розстріляний за звинуваченням у шпигунстві на користь іноземних розвідок. Реабілітований у 1990 році.

Завдання 6. Виправте помилки у словосполученнях і реченнях відповідно до правил милозвучності української мови.

Прийшов в середу; посилати к лікарю; в трьох напрямках; звернутися по питанню; по багатьом причинам; віддавати в суд; по підсумкам року; аудиторія знаходиться упершому корпусі; у зв'язку з затриманням злочинця; комісія по розслідуванню; відповідач по справі; заходи з поліпшення умов; інспектор по справах; в одержанні розписався.

Завдання 7. Замість крапок поставте пропущені У, В.

... клямрах подаються використані джерела; знайшов ... шафі; купив ... крамниці; приїхали ... Львів; зустріла ... метро; документи ... мене; написано ... кодекси; поїхав...місто; ... таких справах; кинула ... скриню; зайшла ... воду; зайшли ... кафе; приніс ... бібліотеку; готувались до проведення занять ... аудиторії; прийшов ... гості; пішли ... гори; ворушилася ... воді; відпочивати ... Єгипті; прийшла ... свій кабінет; пірнули ... хвилі; взяти участь ... цій роботі.

Завдання 8. Замість крапок поставте пропущені З, ІЗ, ЗІ (ЗО).

У зв'язку ... цим; знаю ... власного досвіду; літак ... чужоземними гостями; ніч ... суботи на неділю; кожен ... групи; ходімо ... мною; повернулись ... грошима; ... наказу директора; ... нагоди святкування; перші ... прибулих; дійшли згоди ... арбітром; ... мною нічого не станеться; вийшов ... жовто-блакитним прапором; боротьба ... злочинністю; ... першого дня; почав ... узагальнень; звітувати ... третього липня; засидівся ... своїми колегами; комісія ... спорту; ... власної волі; ... злості; фахівець ... програмування; дізнатися ... часописів; відомо ... чуток.

Завдання 9. Запишіть подані слова, утворюючи форми, у яких було б чергування голосних: о,е з і та о,е з нулем звука.

Вартість, бездумність, більшість, мудрість, цінність, щирість, звітність, шурхіт, присутність, платіж, плести, дозвіл,стерегти, дріт, договір, зберігати, відомість, власність, стрелити, заборгованість, папір, бехати, рік, захід, застебнути, засіб, кількість, підперізувати, якість, привід, зачепити, діяльність, летіти, власність, очікувати, домовленість, шептати, вибір, зачісувати, відповідальність, зацепнути, необхідність, підсумок, шість.

АКЦЕНТУАЦІЙНІ НОРМИ

Завдання 1. Запишіть слова українською мовою. Поставте наголос.

Начинка, лёгкий, фартук, приятель, грабли, одинадцать, фольга, километр, оптовий, решето, чёрствый, косой, колесо, новый, подруга, босой, загадка, дрова, дочка, крапива, олень, столяр.

Завдання 2. Випишіть слова з подвійним наголошенням.

Помилка, український, корисний, виразний, вірші, апостроф, русло, фаховий, мережа, байдуже, сторінки, мабуть, первісний, завжди, простий, черговий, дізнання, тощо, новина, середина, вимова.

Завдання 3. У поданих словах поставте правильно наголос.

1) Одинадцять, немає грошей, пізнання, випадок, прошу, також, заміжня, феномен, черговий, циліндровий, шестиразовий, вичерпний, щодобовий, громадський, документ, найцікавіший, у цілому, помилок, машинопис, вітчим.

2) Ненависть, середина, подруга, порядковий, помилка, приятель, ринковий, черствий, текстовий, фаховий, воднораз, будемо, щипці, привезли, валовий, висіти, виразний, вісімдесят, гуртожиток, подушка.

3) Мармуровий, напишу, недоторканість, ненависний, ознака, чорнозем, завдання, оберемо, феномен, донька, порядковий, перекис, прабатьківщина, лісовий, чотирнадцять, помилка, підлітковий, вимога, старий, речовина.

4) Розпад, статуя, сантиметр, твердий, теплопровід, новий, фільтровий, цеховий, цифровий, нести, каталог, сосна, кілометр, монолог, чорнослив, листопад, некролог, магістерський, після чого, лікарські рослини.

5) Рукопис, всього, дефіс, обіцянка, договір, завдання, наклеп, загадка, квартал, контрактний, абихто, кропива, легкий, гусениця, одноліток, беремо, шофер, вимова, кидати, маркетинг.

Завдання 4. Поставте наголос. Прокоментуйте, як змінюється лексичне значення слова залежно від наголосу.

Господарський, вигода, соляний, батьків, шкода, доглядіти, атлас, заняття, видання, плачу, пісні, дзвони, скликати, переїзд, заклад, підсумок, ірис, обід, батьківщина, броня, музика, відомість, заняття, характерний, чадіти, якось, згодитися, магістерський, пересічний.

Завдання 5. У поданих словах поставте правильно наголос.

1) Щавель, беремо, решето, була, верба, валовий, олень, виразний, спина, гостей, кропива, дошка, квартал, ідемо, кілометр, котрий, барометр, курятина, шістдесят, легкий.

2) Близький, одинадцять, металургія, взяли, ненависний, плести, сімдесят, товстий, партер, цеховий, взяла, твердий, приятель, воджу, білизна, заняття, гуртожиток, договір, сільськогосподарський, вісімдесят

3) Вести, текстовий, прийдемо, прийму, дочка, кидати, бюлетень, работоргівля, центнер, візьмемо, розвідка, зокрема, широко, висіти, немає часу, рукопис, колесо, екскурс, ваги, разом.

4) Ремінь, кладовище, комбайнер, читання, листопад, добуток, осока, аби коли, дрова, визвольний, подружка, відомість, видання, правопис, лантух, солодощі, весняний, набряк, либонь, мозолистий.

5) Рукопис, обіцянка, середина, ручки, ваги, зібрання, звання, дізнання, заголовок, ласувати, пиха, зрання, котрий, первісний, завжди, котрий, новий, асиметрія, дефіс, випадок.

Завдання 6. Перекладіть подані слова українською мовою й розставте наголос.

Спина, дежурный, босой, брала, висеть, несла, веретено, отчим, гнала, дрова, далеко, комбайнер, коромысло, крапива, кидать, латте, колея, приятель, мягкий, ненависть, ненавидеть, новый, обруч, грузовик, олень, простой, чернослив, легкий, вместе, ремень, который, разведка, спала, слабый, старый, чернозем, тонкий, широко, щавель, лапша, начинка.

Газопровод, апостроф, приятель, правописание, страшный, смолчать, издательство, загадка, кроить, колесо, высоко, живопись, загадочный, питьевой, молодежь, одиннадцать, попугай, ступень, товарищество, услуга, толстый, горошинка, жилье, засуха, иначе, индустрия, казахи, километр, красить, металлургия, псевдоним, русло, статуя, асимметрия.

Завдання 7. Читаючи вголос текст, прокоментуйте у ньому особливості фразового наголосу.

Коректна ода ворогам

Мої кохані, милі вороги!

Я мушу вам освідчитись в симпатії.

Якби було вас менше навкруги,—

Людина може вдаритись в апатію.

Мені смакує ваш ажіотаж.

*Я вас ділю на види і на ранги.
Ви – мій щоденний, звичний мій тренаж,
мої гантелі, турники і штанги.*

*Спортивна форма – гарне відчуття.
Марудна справа – жити без баталій.
Людина від спокійного життя
жиріє серцем і втрачає талію.*

*Спасибі й вам, що ви не м'якуші.
Дрібнота будь не годна ворогами.
Якщо я маю біцепси душі –
то в результаті сутичок із вами.*

*Отож хвала вам!
Бережіть снагу.
І чемно попередить вас дозвольте:
якщо мене ви й зігнете в дугу,
то ця дуга, напевно, буде вольтова.
(Л. Костенко)*

Завдання 8. Запишіть словосполучення з кожною омонімічною парою, беручи до уваги наголос у слові:

відстояти – відстояти, характерний – характерний, атласний – атласний,
потяг – потяг, вигода – вигода, людський – людський, вразити – вразити,
натужитися – натужитися, лікарський – лікарський, обладнання – обладнання,
сім'я – сім'я, шкода – шкода, господарський – господарський, копати – копати,
гладкий – гладкий, заклад – заклад, милувати – милувати, нападати – нападати,
орган – орган, об'єднання – об'єднання, кредит – кредит, мокрота – мокрота, захід
– захід, попадати – попадати, приклад – приклад, проклятий – проклятий,
розвідник – розвідник, сіяти – сіяти, торочити – торочити, хаос – хаос, замок –
замок, пора – пора, дорога – дорога, плачу – плачу, білизна – білизна.

Завдання 9. Прочитайте текст, розставте логічний наголос в реченнях.

"Треба доглядати наш сад"
Вольтер

*Як парость виноградної лози,
Плекайте мову. Пильно й ненастанно
Політь бур'ян. Чистіша від сльози
Вона хай буде. Вірно і слухняно
Нехай вона щоразу служить вам,
Хоч і живе своїм живим життям.*

*Прислухайтесь, як океан співає —
Народ говорить. І любов, і гнів
У тому гомоні морським. Немає
Мудріших, ніж народ, учителів;
У нього кожне слово — це перлина,
Це праця, це натхнення, це людина.*

*Не бійтесь заглядати у словник:
Це пишний яр, а не сумне провалля;
Збирайте, як розумний садівник,
Достиглий овоч у Грінченка й Даля,
Не майте гніву до моїх порад
І не лінуйтеся доглядати свій сад.*

(М. Рильський)

Завдання 10. Читаючи вголос текст, прокоментуйте у ньому особливості фразового наголосу.

Здавалосьь, далі плити нема куди.

Спереду Дніпро мов спинився в несподіваній затоці, оточений праворуч, ліворуч і просто зелено-жовтими передосінніми берегами. Але пароплав раптом звернув, і довга, спокійна смуга річки протяглася далі до ледве помітних пагорків на обрії.

Степан стояв коло поруччя на палубі, мимоволі пірнаючи очима в ту далечінь, і мірні удари лопастей пароплавного колеса, глухі капітанові слова коло рупора відбирали снагу в його думок. Вони теж спинялись у тій туманній далечині, де непомітно зникала річка, немов обрії становив останню межу його прагнень. Хлопець поволі глянув по ближчих берегах і трохи збентежився — на повороті праворуч виникло село, приховане доти за лукою. Серпнєве сонце стирало бруд з білих хаток, мережило чорні шляхи, що гналися в поле й зникали десь, посинівши, як річка. І здавалосьь, той зниклий шлях, з'єднавшись із небом у

безмежній рівнині, другою галуззю вертався знову до села, несучи йому ввібраний простір. А третій шлях, скотившись до річки, брав до села свіжину Дніпра. Воно спало серед сонячного дня, і таємниця була в цьому сні серед стихій, що живили його своєю міццю. Тут, при березі, село здавалось питомим витвором просторів, чарівною квіткою землі, неба й води.

(В. Підмогильний «Місто»)

ЛЕКСИЧНІ НОРМИ

Завдання 1. З'ясуйте значення поданих слів. До кожного зі слів доберіть із дужок потрібне за змістом.

1. Виникати, уникати (зустрічей, в суть справи);
2. Гривня, гривна (курс, три, давньоруська, гарна);
3. Гомадський, громадянський (організація, думка, обов'язок, мужність);
4. Житловий, жилий (фонд, відділ, проблема, будівництво, будинок);
5. Оснований, заснований (на праці, на успіхах, президентом);
6. Особистий, особовий (речі, охорона, уподобання, посвідчення, склад, справа, рахунок);
7. Повноваження, уповноваження (здійснювати свої ..., за ... керівництва);
8. Показник, показчик (культури, роботи, економічні, температури, алфавітний);
9. Управління, правління (житлове, президентське, кооперативу);
10. Тактовний, тактичний (людина, допомога, зауваження, план, удар, успіх, заходи, міркування);
11. Уява, уявлення (багата, збудження, художня, плід, викривлене, повне, помилкове, правильне, давати, складати).

Завдання 2. До поданих слів доберіть подані у дужках абсолютні синоніми.

Адвокат, аномалія, анонімний, апеляція, бандит, бешкет, безчинство, божевільний, вартовий, відомості, відплата, відступництво, вірогідний, грабіж, громадський, громадянство, довідка, доводити, слідкувати.

(Ненормованість, відхилення, неправильність, патологія, захисник, речник, оборонець, оскарження, безіменний, дебош, хуліганство, гангстер, нальотчик, грабіжник, розбійник, безумний, психічно хворий, душевнохворий, помішаний, розбій, насильство, насилля, дані, вартівник, чатовий, караульний, страж, конвойник, конвоїр, стежити, пантрувати, наглядати, припилювати, приглядати, зрада, зречення, помста, розплата, поррахунок, грабунок,

пограбування, імовірний, правдивий, достовірний, публічний, доказувати, обґрунтовувати, мотивувати, аргументувати, підданство, посвідчення, посвідка).

Завдання 3. У наведених синонімічних рядах визначіть стилістично нейтральні й стилістично забарвлені слова.

Іти – прямувати – чапати – клигати; баба – бабуня – бабка; відмовлятися – відступати – відпекуватися – відмахуватися; щастити – таланити – везти – фортунити; щебетуха – говоруха – балакуха – пустомеля; жалюгідний – убогий – злиденний – миршавий; п'яний – нетверезий – захмелений – підпитий; ображати – принижувати – зневажати – ятрити душу; ударити – бухнути – гепнути – припечатати; улюбленець – коханець – фаворит – любимчик.

Завдання 4. Укажіть на порушення чистоти мовлення. Запишіть правильні варіанти.

Заплатити налічними, зробити вскритіє, вилучено персні з брильянтами, затриманий взломщик, проведено досмотр, на мойому участку, надіти наручники, ограбив лоток, рішення обжалував, затримати по підозрінню, нечистоплотні дії, правоохоронцями задержаний, противоречиві свідчення, стояв регуліровщик, скрився від переслідування, записано в уставі, визначений срок ув'язнення, ходотайство про звільнення, незаконне храненіє оружия.

Завдання 5. Запишіть 20 термінів вашого фаху. Поясніть їх значення та правопис.

Завдання 6. Визначіть, до яких терміносистем належать подані слова.

Кредитний договір, державний стандарт, реквізит, складна заява; пофазний, інертність, двигун, фокусування; гіпербола, квадрат, рівняння, дотична; акредитивний, заощаджувати, експортувати, поліс; програма, віртуальний, вікно, інформаційний розряд; ген, спинномозковий, виразка, атрофія;

Завдання 7. Назвіть недоліки у використанні фразеологізмів. Запишіть нормативний варіант речень.

1. Поки грім не грянув, за справу не взялися. 2. Слідчі органи палець об палець не вдарили, аби зясувати, хто саме пограбував крамницю. 3. Кидається у вічі полишена на призволяще дитина. 4. Ні сіло ні впало з'явився новий свідок у справі громадянина Толстушко. 5. Питання про долю цих гідроспоруд, як і всього комплексу, скидається стало вже притчею во язицях. 6. Від пияцтва до хуліганства – один стрибок. 7. За ними буде видно конкретних винуватців, які триматимуть відповідь за це.

Завдання 8. Утворіть речення з поданими штампами.

Видатні успіхи, висока оцінка, безвідповідальне ставлення, гостра критика, широке поле діяльності, внести гідний вклад у справу, брати активну участь, почуття відповідальності за доручену справу, невідкладна справа, серйозні недоліки, яскравий приклад, переважна більшість, з подвоєною енергією, незаперечне свідчення, пакет законів, у ході, у процесі, у світлі, у відношенні, у напрямі виконання поставленого завдання, у справі вдосконалення майстерності.

Завдання 9. Замініть віддієслівні іменники на *–ння* дієприслівниковими зворотами.

При *читанні* цього проекту я зауважив, що в ньому є деякі невідповідності.

—

Без *складання* відповідного плану, я не візьму на себе відповідальність за реалізацію цього проекту. —

Шляхом *зменшення* витрат ми зможемо здешевити вартість товарів. —

Через *збільшення* тиражу видавництво мало змогу забезпечити всі школи підручниками. —

Завдання 10. До поданих слів доберіть іншомовні синоніми.

Вступник, засновник, підпис, творець, своєрідний, позика, знайомити, розбір, рівновага, налаштування, нищення, сказання, відтінок, зразок, недовговічний, шиночок, багатство, річниця, ринок, нарада, юшка, порада, місцевий, закономірний, перебудова, дохідний, виправлення.

Завдання 11. До поданих фразеологізмів доберіть антоніми :

Знімати стружку —

Мовчати, як риба під крижиною —

Не з одного колодязя воду пити —

Ударити лихом об землю —

Убратися по самісінькі халяви —

Висувати шию з ярма —

Ходити на задніх лапках —

Замілювати очі —

Грати в одну дудку –
Два чоботи на одну ногу –
Байдики бити –
Хоч з мосту та в воду –

Завдання 12. Випишіть правильний варіант словосполучення.

Відчуття обов'язку – почуття обов'язку; відношення до нього – ставлення до нього; цікавий захід – цікаве міроприємство; повістка дня – порядок денний; відкрити очі – розплющити очі; грудна дитина – немовля; відміна закону – скасування закону; люба організація – будь-яка організація; бувший учень – колишній учень; думки співпадають – думки збігаються; толковий учень – розумний учень; перевернути сторінку – перегорнути сторінку; відноситися до когось – ставитися до когось; заставляти вчитися – змушувати вчитися; втратити свідомість – знепритомніти; тратити час даремно – гаяти час; з цього витікає – з цього випливає; мова йдеться – мова про; загубити силу – втратити силу; прийшло в голову – спало на думку; являється курсантом – є курсантом; поговорити по душах – поговорити щиро; прийняти належні міри – вжити належних заходів; рахуйтеся з думкою людей – враховуйте думку людей; заплановано провести слідуєчі міроприємства – заплановано провести такі заходи; мені повезло – мені пощастило, поталанило; правильно відповідає учень – вірно відповідає учень; поступило в продаж – надійшло в продаж; підписка на газети – передплата на газети; співставити факти – зіставити факти; у заключення сказав – наприкінці сказав; можемо навести слідуєчі приклади – можемо навести такі приклади;.

Завдання 13. Підкресліть потрібне слово.

Перший *примірник* чи *екземпляр* документа; *особовий* чи *особистий* підпис; *в залежності* чи *залежно* від виду документа; реквізити *розташовані* чи *розміщені* в певній послідовності; бланки *вміщують* чи *містять* трафаретний текст; документи *виконують* чи *здійснюють* офіційну чи офіціальну ділову функцію; термін *зберігання* чи *збереження* документів; текст *поділяється*, *розділяється* чи *ділиться* на логічні частини; *завірити* чи *засвідчити* підписом; було *призначено* чи *назначено* прийомний чи приймальний день.

Завдання 17. Перекладіть українською мовою фразеологізми.

Без сучка и задоринки, валять дурака, вот где собака зарыта, давать нагоняй, за милую душу, затаить дыхание, шито-крыто, тришкин кафтан, сесть в лужу (в калошу), сбоку припека, разводит тары-бары, после дождичка в четверг, палец о

палец не ударить, ни шьет ни порет, негде яблоку упасть, не было печали, не в добрый час, куда глаза глядят, два сапога пара.

СЛОВОТВІРНІ НОРМИ

Завдання 1. Утворіть прикметники на -ськ(ий), -цьк(ий), -зьк(ий) від таких географічних назв:

Запоріжжя, Польща, Маріуполь, Рівне, Рига, Сиваш, Париж, Вовчанськ, Тернопіль, Кривий Ріг, Черкаси, Цюрих, Голландія, Одеса, Івано-Франківськ, Кіровоград, Кременчук.

Завдання 2. Утворіть назви жителів від таких топонімів:

Одеса, Харків, Кременчук, Луцьк, Марганець, Миргород, Черкаси, Київ, Тернопіль, Суми, Прилуки, Чернівці, Ялта, Запоріжжя, Дніпропетровськ, Кривий Ріг, Вінниця, Керч, Львів, Скадовськ, Трускавець, Яготин.

Завдання 3. Утворіть складноскорочені слова від повнозначних слів, дотримуючись моделей творення аббревіатур.

Служба безпеки України, Міністерство внутрішніх справ, інтернаціональна поліція, військовий комісаріат, Національна академія наук, Міжнародний валютний фонд, Товариство з обмеженою відповідальністю, народний депутат, технічний огляд, Організація об'єднаних націй з питань освіти, науки і культури, Вільна академія пролетарської літератури, командир роти, юридичний факультет, Львівський автобусний завод, завідувач кафедри.

Завдання 4. Визначте способи творення слів і словосполучень.

Авторська винагорода, суспільство, система права, адвокатура, громадянин, ордер на жите приміщення, нотаріат, нормативно-правовий акт, екологічне правопорушення, напівпрезидентська республіка, банкрутство, виселення, ВАК, Генеральна Асамблея ООН, грабіж, МАГАТЕ, митниця, КПК України, купівля-продаж, франко-перевізник.

Завдання 5. Утворіть від поданих слів вищий та найвищий ступені порівняння. Поясніть фонетичні зміни.

Новий, широко, добре, солодкий, холодно, вузький, легко, дорогий, легкий, погано, старий, популярно, густо,

Завдання 6. Перекладіть українською мовою подані речення. Визначте відмінності в утворенні форм вищого й найвищого ступенів порівняння прикметників і прислівників в обох мовах.

1. Всё человечество имеет великий смысл, а творчество – величайший. (А. Ким). 2. Гарун бежал быстрее лани. (М. Лермонтов). 3. После бури, молодея в блеске новой красоты, ароматней и пышнее распускаются цветы. (И. Бунин). 4. Фома! – вскричал дядя в исступлении. Если ты распространишь эту тайну, то ты сделаешь самый подлейший поступок в мире! (Ф. Достоевский). 5. Украшение экрана, редчайшая индивидуальность, добрейший человек, прекрасный юмор, остроумие, честность. (В. Гафт). 6. Жизни ль мне хотелось слаще? Нет, нисколько, я хотел только вырваться из чащи полуснов и полудел. (Б. Пастернак). 7. Чем старше и мудрее человек, тем меньше ему хочется выяснять отношения. (Б. Шоу). 8. Три ярких глаза набегающих – нежней румянец, круче локон: быть может, кто из проезжающих посмотрит пристальней из окон... (А. Блок). 9. В нашем районе построили самую красивую спортивную площадку. 10. Но вино, чем слаще, тем хмельнее, дама, чем красивей, тем лукавей, вот уже уходят ротоzeи в тишине мечтать о высшей славе. (Н. Гумилёв). 11. Три пути у человека, чтобы поступить разумно: первый, самый благородный, – размышление; второй, самый легкий, – подражание; третий, самый горький, – опыт. (Конфуций). 12. Чем обычной простое растение, тем живее волнует меня первых листьев его появление на рассвете весеннего дня. (Н. Заболоцкий).

Завдання 7. Продовжіть перелік назв людей за професією чи виконуваною роботою, до яких би входили суфікси:

- ець: мовознавець, продавець...
- итор: репетитор,
- ар (-яр): косар, кресляр...
- ник (-івник), -льник: пасічник, веслувальник...
- ач: зрошувач, викладач...
- аль: коваль, скрипаль...
- итель, -атель: мислитель, вихователь...
- ист, -іст: таксист, шахіст...

Завдання 8. Утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові від таких імен:

Василь, Михайло, Ігор, Микита, Маркіян, Лука, Григорій, Гордій, Георгій, Кузьма, Ілля, Сава, Микола, Сергій, Андрій, Остап, Юрій, Антін, Федір, Яків.

Завдання 9. Від поданих слів утворіть іменники, поясніть, яким способом вони утворені.

Блакитний, юний, зелений, синій, оглядати, читати, пізнати, завдати, бігти, гомоніти, рости.

Завдання 10. Запишіть прикметники відповідно до правил. Поясніть правопис складних прикметників та спосіб творення.

Південно(східний), лісо(степовий), східно(слов'янський), суспільно(необхідний), генерал(губернаторський), суспільно(корисний), лінгво(стилістичний), масово(політичний), історико(культурний), науково(технічний), військово(зобов'язаний), м'ясо(молочний), військово(спортивний), молочно(білий), навчально(виховний), віце(президентський), вузько(діалектний), вище(згаданий), воле(любний), народно(поетичний).

МОРФОЛОГІЧНІ НОРМИ

Завдання 1. Провідмініяйте власне прізвище, ім'я та ім'я по батькові. Поясніть правила їх відмінювання.

Завдання 2. Запишіть подані іменники в родовому відмінку однини.

Барвінок, клуб, Харків, Кривий Ріг, бик, квадрат, університет, рахунок (дія), блок (угруповання), студент, ксерокс, заклад, комп'ютер, стиль, заголовок, долар, будинок, Дніпро, балет, льох, малюнок, Миргород, Іртиш, Юпітер, граніт, бузок, грім, ривок, Амур, Китай, шаблон (зразок), пароплав, вірш, успіх.

Завдання 3. Запишіть подані іменники в родовому відмінку множини.

Метр, гість, солдат, круча, джинси, апельсин, море, грам, книжка, межа, сукня, грузин, помідор, консерви, степ, ом, обличчя, пальто, підпис, почуття, море, туфлі, болгар, валянки, корективи.

Завдання 4. Подані іменники поставте у формі кличного відмінка.

Колега, пан Президент, Олег, Валерій Васильович, Валентина Дмитрівна, Настя, бабуся, Наталія, Михайло Павлович, Валерія Ігорівна, сержант, полковник, Богдан, Василь, Володимир Семенович, пані викладач, синок Іван, Андрій, Дмитро, любов, душа, Антоніна Петрівна, Анатолій Миколайович, колега Трохимчук, мрія, радість, брат Петро, Марія Федорівна, пан голова, дід Богдан, Наталя.

Завдання 5. Запишіть у формі родового та давального відмінка подані сполуки.

Іваненко Ігор Миколайович, Пушкарьов Олег Іванович, Іщенко Ольга Олександрівна, Панчишин Христина Павлівна, Залюбовський Олександр Іванович, Доценко Євгенія Анатоліївна, Дудка Петро Васильович, Савченко Катерина Володимирівна, Кобзаревич Валентин Дем'янович, Куцях Святослав Львович, Зінкевич Ангеліна Олександрівна, Петренко Любов Григорівна, Максимович Людмила Тимофіївна, Жук Андрій Сергійович.

Завдання 6. Визначіть рід поданих іменників. Сформулюйте правила визначення роду іншомовних іменників.

Біль, кір, насип, вуаль, путь, розкіш, Сибір, шампунь, нежить, аташе, маестро, фламінго, івасі, цеце, сулугуні, леді, есперанто, авеню, саямі, кольрабі, кашне, жалюзі, інкогніто, протеже, Тбілісі.

Завдання 7. Виправте текст. Поясніть помилки.

1. Курсант Петренко виявився працюючішим. 2. Найбільш доцільніший спосіб оплати – кредитна картка. 3. Веллінгтон (Нова Зеландія) – найпівденніша столиця незалежної країни. 4. Самий прекрасний сімейний альбом у французького скульптора і фотографа Олена Лебуаля. 5. Радіо – найдемократичніша медійна платформа. 6. Весняна частина сезону вийшла найменш продуктивніша, ніж осіння. 7. Мандрівникам варто знати не лише про самі цікаві і красиві, а й про найкримінальніші місця планети. 8. Ситуація на українському валютному ринку спокійніша. 9. Щоб у тебе завжди був пречудовіший настрій! 10. Ціни в них самі низькі тільки на непотріб. 11. Золота розкіш: велосипед дорожчий Ferrari. 12. Юлію Гарюнову визнано одним із найпрофесійніших топ-менеджерів держави.

Завдання 8. Поєднайте числівники з іменниками, розкривши дужки.

32 (зошит), 24 (студент), 1,5 (метр), 34 (ножиці), 16 (двері), 2,5 (кілометр), 41 (теля), 322 (сани), 153 (том), 7 (поросся), три п'яті (метр), 44 (смайлик), 144 (курча), 2 (колір), дев'ять (лящ), 3 (книга), 18 (кілограм, апельсин), 700 (грам), 34 (громадянин), 73 (автомобіль), 2 (хлоп'я), 2,5 (відро), 4 (друзі), 243 (вила), 1/3 (порція).

Завдання 9. Розкрийте дужки і виберіть потрібну форму числівника.

1. (Чотири, четверо, суддя) отримали попередження. 2. Ще (три, троє, свідок), допитаних у суді в рамках кримінальної справи, підтвердили законність проведення оперативно-технічних заходів щодо водія. 3. До заліщицьких лікарів за допомогою звернулися (п'ять, п'ятеро) неповнолітніх (студентка) місцевого агроколеджу. 4. В індонезійській провінції Західна Ява (тридцять три, троє, підліток) померли в результаті отруєння алкогольним коктейлем. 5. Ці (дві, двоє, кішка) не пропустили жодної вечері своїх хазяїв. 6. На Харківщині пожежні від вогню врятували (шість, шестеро, особа). 7. (сім, семеро, перевізник) заблокували на (два, година) трасу Київ – Чоп під Свалявою. 8. (чотири, четверо, доба) працівники управління житлово-комунального господарства проводили у Рівному роботи з насичення річки Устя киснем. 9. 27 серпня вночі можна було побачити (два, двоє, місяць) на небі. 10. (три, троє, підозрювані) були викликані до суду Стамбула в рамках розслідування справи щодо огляду вантажівок.

Завдання 10. Виправте текст. Поясніть помилки.

1. Більше п'ятидесяти відсотків сімей Полтавщини отримали соціальну підтримку. 2. Вона мені ногою по боці вцілила, а я по ній пару разів сумкою попала. 3. На конкурс громадських мікропроектів подали майже двохсот пропозицій. 4. Нічний розпродаж у Харкові: обіцяють знижки від тридцяти до семидесяти відсотків. 5. Нерівний бій між більшовицькою армією та трьостами студентами – сумна сторінка в історії держави, що носить назву бою під Крутами. 6. Пару разів я відвідала курси снайперів, допоки мудра людина мені не сказала: «Співачко, захисти піснею!». 7. У Житомирі вандали покрали колеса від смітників, вартість викраденого складає біля однієї тисячі гривень. 8. Більше мільйона осіб, винних у порушенні антиалкогольного законодавства, зазнали адміністративних стягнень. 9. Штормова погода в Україні затримається на пару днів. 10. Петренко задекларував більше восьмидесяти тисяч гривень.

Завдання 11. Назвіть недоліки наведених речень і усуньте їх.

1. Протягом 516 днів близько сотні фахівців займалися реставрацією знаменитого римського фонтану ді Треві. В цілому від кіптяви, бруду і нальоту ними було очищено близько 4 тис. квадратних метрів каменю, а також 360 квадратних метрів ліпнини і скульптур. 2. Конституційний суд вирішив, що остаточно зміни до Конституції можуть ухвалюватися на будь-якій сесії Верховної Ради. 3. Я маю свою особисту думку щодо цього виступу. 4. Повідомляємо Вас, що 15 березня о 15:00 в актовій залі відбудуться збори трудового колективу. 5. Волонтери розповіли, як їх колега перехитрила бойовиків і уникла полону. 6. Настав час щиро подякувати Вас за вашу плідну роботу. 7. Директор звільнив Івашука з обійманої посади і призначив на його місце Василенка. Таке рішення не схвалюють у колективі. 8. Коли Галина Степанівна зустріла Ірину Сергіївну, вона була вже начальником відділу. 9. Представник митниці наказав артистові віддати свій паспорт. 10. Свідок стверджував, що злодій встиг добігти до його автомобіля.

Завдання 12. Назвіть речення, в яких дієслова вжиті з порушенням норми. Виправте текст.

1. У Румунії релігія викладається на всіх етапах обов'язкової освіти з нульового до 12 класу. 2. Побачивши патрульний автомобіль, він почав виражатися нецензурно. 3. Навчаючись разом в технікумі, вона залишилася для мене подругою на все життя. 4. Валентині Іванівні, я вибачаюся за запізнення. 5. Саме там Джакомо заробив другу хворобу і програв компанії підвипивших ченців всі гроші. 6. Розшукується чоловік, який зник близько тижня тому, телефон знаходиться поза зоною досяжності. 7. Стрілянина під Києвом – ще один п'яний водій спробував виявити опір патрульним. 8. У повітрі розповсюджується звукова хвиля з частотою 1,7 кГц. 9. Конвенція про заходи, направлені на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності. 10. Ви звертаєтесь до органу опіки та піклування з проханням лишити чоловіка батьківських прав. 11. Чому людина іноді не рахується з думкою іншої людини? 12. Кабінет Міністрів має намір об'явити конкурс на посаду уповноваженого з питань сім'ї, про це сказано в повідомленні на сайті уряду. 13. Лише минулої доби в пунктах обігріву було оказано допомогу понад 2 000 осіб. 14. Депутати пропонують відклонити звіт Кабміну і визнати його діяльність незадовільною. 15. Так, доволі актуальним є питання захисту від крадіжок, які здійснюються у магазинах.

Завдання 13. Знайдіть у тексті помилки та виправте їх.

1. Головна асоціація з життям на казармі – це двоярусні ліжка і нічний храп. 2. Класова боротьба на Україні більш напружена, ніж в інших містах. 3. Охоронці

готелю «Хата Магната», з якими була бійка, ні в якому статусі не проходять по справі. 4. Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць по умовам праці. 5. Через планові ремонтні роботи на протязі робочого дня світла не буде у деяких районах Запоріжжя. 6. Будемо діяти згідно ваших рекомендацій і порад. 7. На жаль, я працюю по суботам. 8. І вона вже тривалий час працює вчителем з географії. 9. Семінарські заняття по українській мові. 10. Не дивлячись на маленький вітерець, парило і робилося душно. 11. Міністерствам, іншим центральним та місцевим органам виконавчої влади відповідно із компетенцією забезпечити приведення своїх нормативно-правових актів у відповідність із цією постановою. 12. Від сьогодні в нашій країні працює комітет по боротьбі з корупцією.

Завдання 14. Перекладіть українською мовою словосполучення, до складу яких входять дієприкметники.

Приемы, применяемые преступниками; заключаемый договор; сейчас будут отвечать следующие студенты; сложившаяся вокруг ситуация; желаемый результат; проживающие в этом доме; задержание лица, подозреваемого в совершении преступления; освещаемый в прессе; следующая через станцию электричка; защищенные щитом участки тела; далее в нашей работе рассмотрим следующие вопросы; преступление, совершаемое несколькими преступниками; ранее задержанный преступник; приобретаемые навыки; подъехавший автомобиль; следующий советам врача; занимаемая должность; вызываются следующие лица.

Завдання 15. Перекладіть речення українською мовою.

1. Я – не тело, наделенное душой, я – душа, часть которой видима и называется телом. (П. Коэльо). 2. Женщина, экономящая на себе, вызывает у окружающих только одно желание – сэкономить на ней ещё больше. (Э. Ремарк). 3. Упавший духом гибнет раньше срока. (О. Хайям). 4. Есть люди уютные, как дом. Обнимаешь их и понимаешь: я дома. (Э. Сафарли). 5. Мужчина, способный на поступки, обречен быть любимым. (К. Шанель). 6. Я жизнь воспринимаю как подарок, мне посланный от Бога в день рождения. (И. Губерман). 7. Кто не знает, куда направляется, очень удивится, попав не туда. (М. Твен). 8. Убитых словом добивают молчанием. (У. Шекспир). 9. Лучше век учиться, нежели пребывать незнающим. (А. Суворов). 10. Желаящий учить того, кто высокого мнения о своём уме, попусту тратит время. (Демокрит).

СИНТАКСИЧНІ НОРМИ

Завдання 1. Випишіть правильний варіант словосполучення:

Багаточисленний – численний; зібралися усі бажаючі – зібрались усі охочі; біля двісті чоловік – близько двохсот осіб; прикласти зусилля – докласти зусиль; відсутній порядок – немає порядку; працюють по багато років – працюють багато років; відтік кадрів – відплив кадрів; говорити на українській мові – говорити українською мовою; по заявках – відповідно до заявок; додержуватися дисципліни – дотримуватися дисципліни; заходи по забезпеченню – заходи щодо (для) забезпечення; грошові засоби – кошти; звернутися по питанню – звернутися з питанням; документ включає відомості – документ містить відомості; правильне рішення – вірне рішення; зі своєї сторони ми ... – зі свого боку ми ...; важке матеріальне становище – скрутне матеріальне становище – важке матеріальне положення; здавати іспит – складати іспит; займати посаду – обіймати посаду; наводити приклад – приводити приклад; дякую вас – дякую вам; прийняти участь – взяти участь; працюю рятувальником – працюю рятувальником; заключити договір – укласти угоду; підбивати підсумки – підводити підсумки; заслуговує уваги – вартий уваги; особиста справа працівника (документ) – особова справа працівника (документ); крайні міри – надзвичайні заходи; лишити прав власності – позбавити прав власності; упродовж 10 місяців – на протязі 10 місяців; обжалувати – оскаржити; виняток становлять такі випадки – виключення становлять такі випадки; ні під яким видом – у жодному разі; поштовий переказ – поштовий перевод; в останній час – останнім часом; кожного тижня – щотижня; носити при собі – носити біля себе; працювати за сумісництвом – працювати по сумісництву; зайвий раз – лишній раз; по наказу командира – за наказом командира; на основі документа – на підставі документа; порушувати питання – підіймати питання; по сімейним обставинам – за сімейними обставинами; мешкати за адресою – проживати по адресу; охорона оточуючого середовища – охорона навколишнього середовища (довкілля) – охорона оточуючої середовища; по всякому поведінку – з усякого приводу; великий по обсягу – великий за обсягом; по закону – за законом; об'єм завдань – обсяг завдань; за вказівкою – по вказівці; по незнанню закону – через незнання закону; через непорозуміння – по недорозумінню; по поверненні – після повернення; на наступний день – наступного дня; по імені – на ім'я; прийняти до відома – взяти до відома; по власному бажанню – за власним бажанням; дійти висновку – прийти до висновку – зробити висновок; по ініціативі – з ініціативи; згідно розпорядження – згідно до розпорядження – згідно з розпорядженням – згідно розпорядженню; не дивлячись на несприятливі умови – незважаючи на несприятливі умови; оголосити подяку – винести подяку; учбовий заклад – навчальний заклад; більше ніж половина працівників – більша половина працівників; приймати до відома – брати до відома; в залежності від обставин – залежно від обставин; прикладати зусилля – докладати зусиль; можна використати як зразок – можна використати в якості зразка;

розібратись у питанні - з'ясувати питанняв; значній мірі – значною мірою; засідання комісії триватиме півтора години – засідання комісії триватиме півтори години; призначити старостою групи ФПС 14-1 Бойченко Дмитра Сергійовича – призначити старостою групи ФПС 14-1 Бойченка Дмитра Сергійовича – призначити старостою групи ФПС 14-1 Бойченка Дмитра Сергієвича.

Завдання 2. Із поданими словами утворіть і запишіть словосполучення

1) Київ, університет; 2) Луцьк, автомобіль, завод; 3) Сиваш, озеро; 4) Кавказ, спека; 5) рибалка, вогнища; 6) Франція, столиця; 7) Волинь, праліс; 8) Гадяч, церква; 9) Париж, музеї; 10) гуцул, родина; 11) Абхазія, мандарини; 12) люди, сльози; 13) Кривий Ріг, сталь; 14) гігант, тінь; 15) Дрогобич, педуніверситет; 16) солдат, доля; 17) казах, традиції; 18) Калущ, район; 19) журналіст, розслідування; 20) товариш, матч; 21) Дамаск, сталь; 22) велетень, м'яч; 23) Прага, торт; 24) Гаага, суд; 25) сусід, двір; 25) Рига, вулиця; 26) Мекка, святині; 27) людина, мислення; 28) Черемош, повтря; 29) Ірак, миротворці; 30) Запоріжжя, область.

Завдання 3. Відредагуйте словосполучення з прийменником по:

Поїхати по справі, комісія по перегляду документів, по закінченні університету, заходи по посиленню охорони, по цій причині, вдарити по стунах, номер по порядку (№ п/п), резервуар повний по краї, вивчити по конспекту, вибирувати по зернині, заняття по розкладу, стріляти по мішені, учитися по спеціальності, ходити по кабінетах, тренер по дзюдо, ударити по м'ячу, заплатити по тисячі гривень, комітет по пресі, ходити по слідах, робота по дослідженню, сунеться по стіні, по закінченні програми, відпочивати по цей час, по бажанню, розкидати речі по хаті, по вказівці, називати по імені, по сімейним обставинам, трансляція по телевізору, центр по техзабезпеченню, концерт по замовленню, розпорядження по університету, рекомендації по застосуванню, по наказу міністра, відділ по боротьбі з організованою злочинністю, з вересня по грудень, працювати по контракту, поїздка по роботі, подорож по країні, матч по футболу, довідка по телефону.

Завдання 4. виправте помилки у поданих конструкціях.

Захворіти грипом; вчити водити авто; згідно поданої заяви; отримати широке розповсюдження; відповідно з інструкцією; це не складає великих труднощів; не дивлячись на зміну у регламенті; комітет по цінах; по закону; по закінченню зборів; по постанові; заходи по дотриманню чинного законодавства; документація по особовому складу; згідно до списку; працюють по графіку;

надіслати по пошті; у залежності від виду документа; по формі документи бувають стандартні й індивідуальні; у відповідності з планом; тексти документів складаються по затвердженій формі; звернутися по адресу; телефонувати по номеру; діяти по закону; накреслені заходи по проведенню урочистостей; зустрітися в дванадцятій годині; працювати на протязі року.

Завдання 5. Укажіть, чи є порушення норми координації підмета з присудком у поданих реченнях. Запишіть правильні речення.

1. Шість поліцейських кинулись захищати товариша.
2. Багато затриманих збивали з ніг перехожих.
3. Семеро курсантів допомагало полковникові зібратися.
4. Всього у справі проходили дев'ять потерпілих.
5. У поле зору підлітків потрапило сільське кафе-їдальня.
6. Більшість піхотинів, артилеристів і бійців інших родів військ відбивало натиск ворога на шосе.
7. Після оформлення документів більшість платників залишають приміщення.
8. Двадцять один курсант додатково навчаються на курсах водіїв.
9. Ряд виступаючих наполягали на необхідності вдосконалення підходів судових органів до розв'язання інформаційних конфліктів.

Завдання 6. Складіть речення з поданими конструкціями. Запам'ятайте ці словосполучення.

1. Дякувати (комусь).
2. Завдати удару.
3. Знущатися з молодших.
4. Нанести непоправної шкоди.
5. Додержуватися законодавчих норм.
6. Нехтувати конституцією.
7. Оволодіти зброєю.
8. Скласти вину на іншого.
9. Опанувати знання.
10. Повідомити родичів.
11. Чинити опір.
12. Чинний закон.
13. Службові зловживання.
14. Дістати у власність.
15. Надавати мало ваги (чому?)

Завдання 7. виправте помилки, пов'язані з порушенням керування.

1. Сторож тут же повідомив про крадіжку чергового міліціонера. 2. Він заарештував бандита з кам'яним обличчям. 3. Завдяки доброї підготовки наших поліцейських кількість правопорушень постійно зменшується. 4. Доповідач докладно зупинився про роботу правоохоронців. 5. Я вказав про те, що не всі недоліки враховано. 6. Він любив і пишався своєю посадою. 7. Він дуже любить і піклується про молодь, з нею лагідний і уважний. 8. Дозвольте Вас подякувати. 9. Наша влада знову ігнорує національного відродження. 10. Текст договору потрібно перекласти на українську мову.

Завдання 8. виправте порушення порядку слів у реченнях.

1. Комп'ютери атакують віруси. 2. Мерія планує фарбувати фасади будинків у центрі Харкова разом з власниками перших поверхів. 3. Кожен Новий рік зустрічає по-своєму. 4. Незважаючи на спотворене обличчя, медики запевняють, що він здоровий. 5. Увечері, 2 вересня, в одній із квартир на вулиці Чоботарській у Харкові, яка належить 21-річному безробітному харків'янину, спалахнула пожежа.

Завдання 9. знайдіть помилки, пов'язані з використанням однорідних членів речення.

1. Під час чергування було затримано троє чоловіків і троє дверей. 2. Потерпілий мав травму голови, жінку і чотирьох дітей. 3. У масових безчинствах брали участь студенти і молодь. 4. Під час вибуху всі люди – діти, жінки, пенсіонери, худоба здригнулися і побачили спалах вогню. 5. Особа була озброєна, здається, холодною зброєю, каменем, сокирою чи іншим. 6. На підлозі стояли чемодан, пара чоловічих мештків, відеомагнітофон, набір срібних вилок, чоловічі шкарпетки, зібрані для виносу.

Завдання 10. виправіть речення, поясніть помилки.

1. Відбулося спільне засідання комітету з питань боротьби з організованою злочинністю, корупцією та комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, де було розглянуто стан дотримання законності в забезпечення прав і свобод громадян України. 2. У всіх причинах, що призвели до загибелі поліцейських, вони не були зобов'язані вступати у безпосереднє фізичне протистояння, бо треба було тільки попередити останніх про свій намір застосовувати зброю. 3. Вказівка на випадки, коли застосування зброї допускається без попередження, дає змогу працівникові поліції виконувати свої службові обов'язки. 4. Як свідчить аналіз випадків загибелі працівників поліції під час виконання службових обов'язків щодо охорони громадського порядку,

основними причинами є: незадовільна організація роботи спеціальних служб; через невиконані вимоги щодо інструктажів, озброєння й оснащення засобами захисту працівників, які повинні виконувати завдання для затримання злочинців; низький рівень професійної готовності правоохоронців, які виконують ці дії, невміння оперативно оцінювати ситуацію; через слабку фізичну підготовку і неговність користуватися зброєю і слабку здатність володіти прийомами рукопашного бою; незнання підстав для застосування зброї і нерішучість під час випадків, коли її можна використовувати.

ОРФОГРАФІЧНІ НОРМИ

Завдання 1. Вставте пропущені букви.

Св...крушин, с...віла, доруч...ний, бл...щала, книж...чка, вл...тівши, дал...чнь, б...ре, на д...ревах, об...режними, ш...л...стіло, л...гес...нько, в...сняна, мар...во, закл...котіли л...леки, зб...рігати, м...реж...во, об...режно, заз...рнути, с...р...дина, кош...ня, оч...рет, л...сичка, бр...ніти, оз...ро, в...дніється, бл...зькі, леб...дя, гр...міти, оголош...ння, вим...ла сміття, т...мніє, з...л...ніє, гл...бока, п...люстки, п...чальний, бл...щить, б...руть, см...река.

Завдання 2. Вставте, де потрібно, апостроф.

Моркв...яний, м...яч, сором...язливий, хлоп...ята, зів...янув, син...ому, біл...чата, с...огодні, полум...я, бур...як, пір...я, від...ємник, цв...ях, здоров...я, св...ято, відв...язати, кар...єра, солом...яний, реп...яхи, В...ячеслав, солов...ї, мавп...ячий, від...єднати, дерев...яний, зустріч..., пишеш..., м...ята, нен...чин, гет...манщина, дзв...якнути, удар...те, Мол...єр, тьм...яний, світлиц..., р...ябий, відлун...я, котят...ся, сузір...я, таріл...ці, хом...як, міжгір...я, кур...йоз, м...який, об...їзд, дит...ясла, в...яне, р...ясно, реп...ях, Лук...ян, п...ятниця, солом...яний, мереф...янський, духм...яний, пів...ящика, різдв...яний, св...яті, всер...йоз, возз...єднання, під...їхати, Мін...юст, між...ярусний, ад...юнкт, ін...єкція, трав...янистий, харків...янин, ал...янс, інтерв...ю, об...єктивний.

Завдання 3. Вставте, де потрібно, м'який знак.

3.1. Робит...ся, судд...я, молот...ба, степ..., сілл...ю, хитріс...т..., сліз...ми, різ...ба, бібліотекар..., майбут...нє, календар..., сім...сот, повір...те, кін...с...кий, ковал...с...кий, низ...ко, домен...щик, Сибір..., тр...ох, т...ма, сотен...ка, гарнен...кий, приз...ба, буд...те, бояз...кий, скрин...ка, учнівс...кий, усміхаєт...ся, плас...кий, учител...ка, різ...бленими, т...охкают..., п`ят...десят, л...одовик, порт...єра, н...юанс, Хар...ків, борют...ся, мен...ший, Натал...чин, міл...йон,

пул...с, суд...я, князівс...кий, секретар..., ллет...ся, стріл...ці, будуєт...ся, ласун...ці, сіл...с...кий, с...вятина, радіс...т..., роз...кіш, камін...чик, роздоріж...я, плач..., селян...ство, їхн...ого, велетен...с...кий, стат...тя, сторон...ка, тон...ший, стидаєт...ся, умиєш...ся.

3.2. 1) Біл...ше діла — мен...ше слів. 2) Хто мови своєї цураєт...ся, хай сам себе стидаєт...ся. 3) Слово — не горобец..., вилетит... — не спіймаєш.... 4) М'які слова і камін... крушат.... 5) Швидко піс...ня співаєт...ся, та не швидко складаєт...ся. 6) Доброго і корч...ма не зіпсує, а злого і церква не направит.... 7) Ще книжки в сум...ці, а вже хлопці на дум...ці. 8) Молодець... молодець... — ні кіз..., ні овець.... 9) Дівчата гарнен...кі, тихен...кі, милен...кі! Звідки погані жінки берут...ся? 10) Дівоч...і сл...ози — як весняний дощ.... (З народної творчості)

Завдання 4. Запишіть словосполучення, розкривши дужки.

4.1. (л)убенський (р)айон (п)олтавської (о)бласті, (м)іністерство (в)нутрішніх (с)прав (у)країни, (х)арківський (н)аціональний (у)ніверситет (в)нутрішніх (с)прав, (в)еликдень, (л)еся (у)країнка, (я)рослав (м)удрий, (м)еценацтво, (с)ин (б)ожий, (к)оран, (к)іт (б)арсик, (к)иївська (р)усь, (д)ержавний (м)узей (п)рироди (х)арківського (н)аціонального (у)ніверситету ім. (в) (н) (к)аразіна, (і)ван (с)еменович (н)ечуй-(л)евицький, (г)ора (а)й (-) (п)етрі, (с)узір'я (л)ева, (в)інсент (в)ан (г)ог, (л)ібобережна (у)країна, (є)вросоюз, на (п)івночі країни, (с)получені (ш)тати (а)мерики, (о)бласна (д)ержавна (п)одаткова (і)нспекція у (х)арківській (о)бласті, (в)ерховна (р)ада (у)країни, (м)узей (а)рхеології та (е)тнографії (с)лобідської (у)країни, (а)кт (п)роголошення (н)езалежності (у)країни, (м)іністр, (к)раїни (з)аходу, (д)октор (н)аук, (а)сканія (н)ова, (х)арківський (п)арк, (к)авказький (х)ребет, (кск) «(д)юк», (т)орт «(с)нікерс».

4.2. Сумно і непривітно тепер в нашій (т)ухольщині! (І. Франко) А (п)олковник (т)рубацький вже й букета прислав через (л)акея... Чи прийде-то (в)асилько? (Л. Українка) (м)аксима (б)еркута, сина (т)ухольського (б)есідника (з)ахара, але, крім того, вирядили з власної волі. (І. Франко) Недалеко од (б)огуслава, коло (р)осі, в довгому (п)окрученому (я)ру розкинулось село (с)емигори. Старшого (к)айдашевого сина звали (к)арпом, меншого — (л)авріном. (І. Нечуй-Левицький) (м)акс прокидався о сьомій годині, хоч і лягав надто пізніш од (в)івді. (М. Хвильовий) Думає, думає та й надумає: «(з)ім бичка та й утечу!...» (Народна творчість) Минув уже четвертий рік, відколи (д)енис (с)ивашенко відділився від батька й від (з)інька, меншого брата... зараз після того, як середульшого брата (р)омана заслано на (с)ибір. А далі ще сидять (д)енисів (т)есть (м)анойло (г)аврилович, (д)омашин батько, біля нього (с)ват

(о)стап (к)олодій, (к)ум (т)ерешко (т)онконоженко та (я)хрем (р)ябченко — все багатирі, гарно повдягані, в синіх (ч)умарках, у таких, як і в (д)ениса, тільки (р)ябченко по-городянському — в (ж)акетці. (Б. Грінченко).

Завдання 5. Перепишіть слова згідно з орфографічними нормами.

...фотографувати, бе...страшний, ро...топтати, ро...битися, Бе...сонова (прізвище, ро...фарбувати, юн...ат, гуман...ий, відстан...ю, ...дати, бе...порадний, бе...смертний, бе...крилий, во...'єднан...я, щоден...ик, жит...я, нездійснен...ий, священ...ик, ...ціпити, страшен...ий, завдан...я, стат...і, священ...ий, спросон...я, не знищен...ий, молод...ю, нескінчен...ий, л...яний в...ічливий, незакон...ий, незрівн ян...ий, волос...я, узліс...я, Криворіж...я, туман...ий, облич...я, підніс...я, незлічен...ий, священ...ий, неподолан...ий.

Завдання 6. Запишіть іменники разом або через дефіс. Поясніть правопис.

Шістдесяти (п`яти) річчя, (пів) Харкова, (худ) пром, (екс) позиція, трьохсот(річчя), тепло (електро) генератор, (лісо) смуга, (гала) концерт, мати (й) мачуха, (прем`єр) міністр, (стоп) сигнал, (пів) року, (пів) чобітки, (світо) відчуття, (метео) супутники, (проф) спілки, (міні) спідниця, (велo і мотокрос), (унтер) офіцер, (зоо) ферма, (полу) мисок, (пів) аркуш, (фоно) кардіограма, (купівля) продаж, (лже) вчення, (тонно) миля, (свят) вечір, (мед) центр, (сон) трава, (лісо) сплав, (екс) чемпіон, (пед) інститут, (пів) оберт, (кінця) краю.

Завдання 7. Від поданих іменників утворіть прикметники. Запишіть їх.

Форпост, користь, щастя, доблесть, сержант, баласт, тиждень, ненависть, якість, контраст, область, свист, швидкість, якість, випуск, зап`ястя, фашист, студент, кореспондент, доцент, виїзд, совість, вартість, агентство, пристрась, колектив, масло, сектант, слово.

Завдання 8. Перекладіть і запишіть слова іншомовного походження.

Траектория, парфюмерия, жюри, титул, інтуїція, екологія, Європа, феєрія, героїзм, риторика, жасмин, ідеал, лимузин, Жюль Верн, Неаполь, ажиотаж, лекція, інвестиція, університет, аудієнція, ад`юнктура, ілюмінація, шампін`єн, сесія, бруто, кольє, Миссисипі, марокканець, експресія, кипарис, адміністрація, фіаско, Пикассо, еквівалент, дифференціація, радіофізика, ін`єкція, Сицилія, суффіксація.

Завдання 9. Запишіть іменники у формі орудного відмінка однини. Поясніть орфограми.

Любов, книжка, ім'я, матір, тиша, межа, нехворощ, Дарвін, радість, плем'я, сіль, стаття, Чаплін, ніч, круча, груша, курча, ніж, кобзар, туш, Ільїн, Козятин, каша.

Завдання 10. Запишіть прізвища українською мовою, поясніть їхній правопис.

Тургенев, Фёдоров, Збруев, Писаревская, Пушкин, Белоусов, Лебедев, Карелина, Рощина, Домарев, Светлаков, Гарина-Красовская, Куницын, Достоевский, Арсеньев, Ильин, Крамской, Борисов, Ёлкин, Ивакин, Привалова, Цыганков, Белых, Атрёмова, Белый, Высоцкий, Бирюков, Мясников, Воробей, Юрьев, Пятакова, Киселёв, Кузнецов, Авруцкая, Нестеров, Ефремов, Крутых, Мичурина, Абраимов, Архипова.

Завдання 11. Напишіть прислівники, розкривши дужки.

Рік/у/рік, по/перше, після/завтра, с/покон/віку, перед/усім, в/гору, від/нині, з/боку/на/бік, в/останнє, до/пізна, с/під/лоба, по/моєму, у/п'ятьох, на/швидко, тишком/нишком, де/не/де, до/чиста, без/вісти, по/твоєму, по/українськи, по/під/віконню, в/основному, до/побачення.

ПУНКТУАЦІЙНІ НОРМИ

Завдання 1. Перепишіть текст відповідно до пунктуаційних норм (розставте коми).

Особа яка притягається до адміністративної відповідальності має право: знайомитися з матеріалами справи давати пояснення подавати докази заявляти клопотання; під час розгляду справи користуватися юридичною допомогою адвоката іншого фахівця в галузі права який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача якщо не володіє мовою якою здійснюється провадження; оскаржувати постанову в справі.

Потерпілий має право знайомитися з матеріалами справи заявляти клопотання оскаржувати постанову по справі про адміністративне правопорушення.

Законні представники мають право: знайомитися з матеріалами справи; заявляти клопотання; від імені особи інтереси якої вони представляють подавати скарги на рішення органу (посадової особи) який розглядає справу.

Адвокат інший фахівець у галузі права який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи мають право знайомитися з матеріалами справи; заявляти клопотання; за дорученням особи яка його запросила від її імені подавати скарги на рішення органу (посадової особи) який (яка) розглядає справу а також мають інші права передбачені законами України.

(Інструкція з оформлення працівниками патрульної служби МВС матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху)

Завдання 2. Перепишіть речення, розставте розділові знаки.

1. Його село те що Степан покинув теж стояло на березі і зараз він несвідомо шукав спорідненості між своїм та цим селом що випадково трапилось йому на великій путі. (В. Підмогильний). 2. І пам'ятаю мені раптом стало страшенно смішно я мертвий. (В. Винниченко). 3. Лютували шаблі і коні бігали без вершників і Половці не пізнавали один одного а з неба палило сонце а гелгання бійців нагадувало ярмарок а пил уставав як за чередою ось і розбіглися всі по степу і Оверко переміг. (Ю. Яновський). 4. Отак ідучи попідтинню з бенкету п'яний уночі я міркував собі йдучи поки доплентавсь до хатини. (Т. Шевченко). 5. ...Вирячивши вогненні очі дихаючи полум'ям і димом потрясаючи ревом пустелі і нетра і вогненным хвостом замітаючи слід летів дракон. (І. Багряний). 6. Наряджає доню здається то власне серце вибране з грудей окремо радіє. (В. Барка). 7. Але для цих чотирьох чоловіків які щодня спускалися з гір де був їхній санаторій важило власне й не саме вікно і не оте дивно широке скло і не викувана з чорного заліза рама якою могли б пишатися на будь-якому європейському курорті. (П. Загребельний). 8. Опівночі після того як промчить прошурхоче велосипедами нічна зміна у бік заводів і зморена денними клопотами Зачіплянка нарешті поринає в сон і висне над нею з просторів неба місяць зеленорогий собор стоїть над селищами в задумі один серед тиші серед світлої акацієвої ночі що більше навіть не на ніч схожа а на якусь сказати б антиніч. (О. Гончар). 9. Коли буду я навіть сивою і життя моє піде мрякою а для тебе буду красивою а для когось може й ніякою. (Л. Костенко). 10. Припливайте до колиски лебеді як мрії опустіться тихі зорі синові під вії. (В. Симоненко). 11. Вона, як і він, їхала вчитися до великого міста, в них обох у кишенях були командировки, а перед ними — нове життя. (В. Підмогильний).

Завдання 3. Перепишіть речення відповідно до пунктуаційних норм (розставте де потрібно тире або коми)

1. Складена на місці пригоди схема місця ДТП долучається до матеріалів справи. 2. Зазначена схема підписується особами учасниками ДТП а також працівником патрульної служби МВС який її склав. 3. До осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років які вчинили адміністративні правопорушення застосовуються заходи передбачені статтею 24-1 КУпАП. 4. Штраф має бути сплачений порушником не пізніш як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому постанови у справі про адміністративне правопорушення а в разі оскарження або опротестування такої постанови не пізніш як через п'ятнадцять днів з дня повідомлення про залишення скарги або протесту без задоволення. 5. Штраф накладений за вчинення адміністративного правопорушення вноситься порушником в установу банку України (стаття 307 КУпАП). 6. У разі оформлення протоколу про адміністративне правопорушення передбачене частиною четвертою статті 122 частиною третьою статті 123 частинами першою четвертою статті 130 КУпАП наявність свідків є обов'язковою. *(Інструкція з оформлення працівниками патрульної служби МВС матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху)* 7. Максимальна кількість балів яку може набрати поліцейський за результатами проходження двох тестувань 120 які враховуються рівними частинами (50 % тестування на знання законодавчої бази (професійний тест) та 50 % тестування на загальні здібності та навички). 8. Протоколи апеляційної атестаційної комісії зберігаються в підрозділі кадрового забезпечення органів поліції де проходить службу поліцейський який атестувався. 9. голова комісії Голова Національної поліції України або особа яку визначає Голова Національної поліції України; секретар комісії особа яку визначає Голова Національної поліції України. 10. Кожна правильна відповідь на тестове питання оцінюється в 1 бал а на ситуативну задачу 5 балів. Максимальна кількість можливих балів дорівнює 60. *(Інструкція про порядок проведення атестування поліцейських)*

Завдання 4. Прочитайте речення. Розставте лапки, прокоментуйте їх уживання.

1. Ця Інструкція, розроблена відповідно до Закону України Про Національну поліцію, визначає порядок атестування поліцейських, яке проводиться в апараті Національної поліції України, територіальних (міжрегіональних) органах (закладах, установах) Національної поліції України (далі – органи поліції) з метою оцінки ділових, професійних, особистих якостей поліцейських, їх освітнього та кваліфікаційного рівнів, на підставі глибокого і

всебічного вивчення, визначення відповідності посадам, а також перспектив їхньої службової кар'єри. 2. Якщо протягом 5 робочих днів поліцейський, який проходив атестування, не ознайомлюється без поважних причин, що підтверджується документально, з висновком атестування, його результати оприлюднюються на офіційному веб-сайті МВС, Національної поліції України чи відповідного органу поліції. 3. У разі скасування постанови в справі про адміністративне правопорушення внаслідок її неправомірного винесення за даним фактом проводиться службова перевірка. Стосовно винної посадової особи відповідно до Закону України Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України вживаються заходи дисциплінарного впливу, відомості про які додаються до матеріалів перевірки. 4. У графі Серія, номер протоколу про адміністративне правопорушення вказуються серія та номер протоколу про адміністративне правопорушення, складеного працівником патрульної служби МВС. 5. Якщо при складанні протоколу порушника не було повідомлено про місце і час розгляду справи, йому за місцем проживання (роботи) надсилається рекомендованим листом повідомлення про запрошення до підрозділу патрульної служби МВС. 6. Член атестаційної комісії уповноважений: 1) знайомитися з матеріалами, поданими на розгляд комісії, брати участь у їх дослідженні та перевірці; 2) зазначати свої мотиви та міркування, а також надавати чи витребувати додаткові документи з питань, що розглядаються; 3) уносити пропозиції щодо проекту рішення атестаційної комісії з будь-яких питань та голосувати за або проти того чи іншого рішення. *(Інструкція про порядок проведення атестування поліцейських)*

Завдання 5. Прочитайте речення. Розставте дужки, прокоментуйте їх уживання.

1. За результатами проведеного тестування атестаційна комісія встановлює мінімальний бал, що становить 25 балів за тестом на знання законодавчої бази далі – професійний тест, та 25 балів за тестом на загальні здібності та навички, який в обов'язковому порядку ураховується атестаційною комісією при прийнятті рішення, визначеного пунктом 15 цього розділу. 2. Кожен поліцейський проходить тестування на знання законодавчої бази професійний тест та тестування на загальні здібності та навички протягом одного дня. 3. До повноважень центральних апеляційних атестаційних комісій входить розгляд скарг поліцейських на висновок центральних атестаційних комісій та атестаційних комісій, які були створені в територіальних міжрегіональних органах Національної поліції України. 4. Атестування поліцейських, які відряджені прикомандировані до Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, інших органів державної влади закладів, установ

або органів місцевого самоврядування, на час виконання відповідних повноважень на постійній основі із залишенням їх на службі в поліції, крім обраних на виборні посади, проводиться в апараті Національної поліції України чи відповідних органах поліції на підставі характеристик, виданих закладами та установами, до яких вони відряджені прикомандировані. 5. Рішення про відвід самовідвід приймає атестаційна комісія більшістю голосів членів, які беруть участь у засіданні. Член комісії, щодо якого приймається рішення про відвід самовідвід, не бере участі в голосуванні. *(Інструкція про порядок проведення атестування поліцейських)*

Завдання 6. Перепишіть текст відповідно до пунктуаційних норм (розставте розділові знаки)

Терміни що вживаються в цій Інструкції мають такі значення

повторність правопорушення повторне вчинення протягом року адміністративного правопорушення відповідальність за яке передбачена частинами четвертою та сьомою статті 121 частиною другою статті 128 частиною другою статті 130 КУпАП та визначається за фактами винесених постанов у справах про адміністративні правопорушення які набрали законної сили крім правопорушень відповідальність за які передбачена частиною третьою статті 130 КУпАП

посадова особа начальник або заступник начальника відділення відділу управління Департаменту командир або заступник командира окремого підрозділу патрульної служби МВС начальник відділу внутрішніх справ або особа яка виконує його обов'язки а також працівники патрульної служби МВС які мають спеціальні звання

сталий орієнтир стаціонарно встановлений об'єкт кут будівлі або павільйону зупинки маршрутних транспортних засобів дорожній знак 5.60 Кілометровий знак опора електропередач об'єкт дорожнього сервісу порядковий елемент інженерної конструкції дороги тощо який має свою назву порядковий номер іншу видиму відмінність серед подібних об'єктів та розташований уздовж вулиці або смуги відведення дороги сталим орієнтиром не є дерева кущі транспортні засоби які стоять тимчасові споруди або конструкції пересувні торговельні споруди огорожі будівельних майданчиків або місць проведення дорожніх робіт інші об'єкти розташування яких на місцевості в подальшому неможливо об'єктивно визначити чи геометрія розміри або місце розташування яких можуть з часом змінюватися

схема місця дорожньо-транспортної пригоди зображення місця пригоди у вигляді схеми яка оформляється з дотриманням вимог цієї Інструкції на місці пригоди і підписується її учасниками та на якій графічно відображаються й фіксуються всі об'єкти та обставини що стосуються події та можуть мати значення для об'єктивного визначення її причин

(Інструкція з оформлення працівниками патрульної служби МВС матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху)

Завдання 7. Перепишіть текст відповідно до пунктуаційних норм (розставте розділові знаки)

Стаття 1 Національна поліція України

1. Національна поліція України далі поліція це центральний орган виконавчої влади який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини протидії злочинності підтримання публічної безпеки і порядку

2. Діяльність поліції спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України згідно із законом

Стаття 2 Завдання поліції

1. Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах

1) забезпечення публічної безпеки і порядку

2) охорони прав і свобод людини а також інтересів суспільства і держави

3) протидії злочинності

4) надання в межах визначених законом послуг з допомоги особам які з особистих економічних соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги

(Закон України «Про Національну поліцію», розділ 1, загальні положення.)

Завдання 8. Перепишіть текст відповідно до пунктуаційних норм (розставте розділові знаки)

Стаття 9 Відкритість та прозорість

1. Поліція здійснює свою діяльність на засадах відкритості та прозорості в межах визначених Конституцією та законами України

2. Поліція забезпечує постійне інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини протидії злочинності забезпечення публічної безпеки і порядку

3. Поліція забезпечує доступ до публічної інформації володільцем якої вона є у порядку та відповідно до вимог визначених законом

4. Поліція може оприлюднювати поширювати інформацію з обмеженим доступом лише у випадках та в порядку визначених законом

5. Нормативно-правові акти що регламентують діяльність поліції обов'язково оприлюднюються на веб-порталі центрального органу управління поліції нормативно-правові акти з обмеженим доступом оприлюднюються у випадках та в порядку визначених законом

6. Проекти нормативно-правових актів що стосуються прав та свобод людини обов'язково проходять громадське обговорення в порядку, визначеному Міністром внутрішніх справ України

(Закон України «Про Національну поліцію», розділ 2, загальні положення.)

Завдання 9. Перепишіть текст відповідно до пунктуаційних норм (розставте розділові знаки)

Стаття 13 Загальна система поліції

1 Систему поліції складають

1) центральний орган управління поліцією

2) територіальні органи поліції

2 До складу апарату центрального органу управління поліції входять організаційно поєднані структурні підрозділи що забезпечують діяльність керівника поліції а також виконання покладених на поліцію завдань

3 У складі поліції функціонують

1) кримінальна поліція

2) патрульна поліція

3) органи досудового розслідування

4) поліція охорони

5) спеціальна поліція

6) поліція особливого призначення

4 У системі поліції можуть утворюватися науково-дослідні установи та установи забезпечення

Стаття 14 Центральний орган управління поліції

- 1 Структуру центрального органу управління поліції затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України
 - 2 Штатний розпис штат поліції затверджує керівник поліції
 - 3 Кошторис поліції затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України
- (Закон України «Про Національну поліцію», розділ 3, загальні положення.)

Завдання 10. Відредагуйте речення з однорідними членами, поясніть причини помилок.

1. Запашна співуча гнучка і милозвучна сповнена музики і квіткових пахоців рідна мова. (О. Гончар). 2. На танці бігли всі молоді й старі здорові й хворі холості й одружені вродливі й такі що ліпше б їм сидіти вдома та нікому не показуватися. (П. Загребельний). 3. Він не ловив линів у озерах ні волоком ні топчійкою а якось неначе брав їх з води прямо руками як китайський фокусник. (О. Довженко). 4. Усяке птаство як-от деркачів перепілок куликів курочок можна було викосити косою з трав або впіймати. (О. Вишня). 5. І добре тобі і весело на білому світі жити. (Л. Костенко). 6. Вороги й друзі близькі й сторонні і всі кричать у мої вуха криком свого життя або своєї смерті і всі лишають на душі моїй сліди своїх підшов. (М. Коцюбинський). 7. Серце б'ється як згадаю теплі ночі тихі зорі. (А. Малишко). 8. Пливла весна на степи-килими сипала сині блакитні жовті зелені стрічки. (С. Васильченко). 9. На дні довгого яру блищать рядками ставочки в очеретах в осоці зеленіють левади. (І. Нечуй-Левицький). 10. Навколо тільки дрімучий тютюн мак та кукурудзяні тополі й соняшники. (О. Довженко)

Завдання 11. Перепишіть текст відповідно до пунктуаційних норм (розставте розділові знаки)

Стаття 15 Територіальні органи поліції

1 Територіальні органи поліції утворюються в Автономній Республіці Крим областях містах Києві та Севастополі районах містах районах у містах як юридичні особи публічного права в межах граничної чисельності поліції і коштів визначених на її утримання

2 Територіальні органи поліції утворює ліквідовує та реорганізовує Кабінет Міністрів України за поданням Міністра внутрішніх справ України на підставі пропозицій керівника поліції

3 Структуру територіальних органів поліції затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України

4 Штатний розпис штат та кошторис територіальних органів поліції затверджує керівник поліції

5 Керівники територіальних органів поліції призначаються на посади та звільняються з посад керівником поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України

6 Заступників керівників територіальних органів поліції призначає на посади та звільняє з посад керівник територіального органу поліції.

7 Керівником заступником керівника територіального органу поліції може бути призначена особа яка

1) відповідає загальним умовам вступу на службу в поліцію

2) має вищу повну юридичну освіту

3) має стаж роботи в галузі права не менш як п'ять років

4) має досвід роботи на керівних посадах не менше одного року

Частина сьома статті 15 набирає чинності з 1 січня 2017 року див підпункт 2 пункту 1 розділу XI цього Закону

(Закон України «Про Національну поліцію», розділ 3, загальні положення.)

Завдання 12. Перепишіть текст відповідно до пунктуаційних норм (розставте розділові знаки)

Стаття 17 Поліцейський

1 Поліцейським є громадянин України який склав Присягу поліцейського проходить службу на відповідних посадах у поліції і якому присвоєно спеціальне звання поліції

2 Поліцейський має службове посвідчення та спеціальний жетон зразки та порядок видання службових посвідчень та спеціальних жетонів затверджує Міністр внутрішніх справ України

Стаття 18 Основні обов'язки поліцейського

1 Поліцейський зобов'язаний

1) неухильно дотримуватися положень Конституції України законів України та інших нормативно-правових актів що регламентують діяльність поліції та Присяги поліцейського

2) професійно виконувати свої службові обов'язки відповідно до вимог нормативно-правових актів посадових функціональних обов'язків наказів керівництва

3) поважати і не порушувати прав і свобод людини

4) надавати невідкладну зокрема домедичну і медичну допомогу особам які постраждали внаслідок правопорушень нещасних випадків а також особам які опинилися в безпорадному стані або стані небезпечному для їхнього життя чи здоров'я

5) зберігати інформацію з обмеженим доступом яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків

б) інформувати безпосереднього керівника про обставини що унеможливають його подальшу службу в поліції або перебування на займаній посаді

(Закон України «Про Національну поліцію», розділ 3, загальні положення.)

СТИЛІСТИЧНІ НОРМИ

Завдання 1. Відредагуйте словосполучення, уникаючи тавтології та плеоназму.

Атмосферне повітря, багато років тому назад, біографія життя, бурхливі овації, велична монументальність, вільна вакансія, вперше познайомились, емоційні почуття, запобіжна профілактика, заразна інфекція, захисний імунітет, компенсувати відшкодування, коротка ремарка, майбутні перспективи, мій особистий, нагородити премією, обширний діапазон, перебіг процесу, перший дебют, підводячи підсумки, пам'ятні сувеніри, можливий шанс, самий найкращий, старий ветеран, таємнича містика, ультимативна вимога, філігранно витончений, хронометраж часу.

Завдання 2. Прочитайте текст, виправте речення.

1. У серпні місяці 2013 року за статистикою Міндоходів до України було імпортовано понад 535 тонн троянд (6,4 млн. шт.) та сплачено 7,5 млн. грн. митних платежів. 2. У цій публікації ми хочемо надати вам зразок своєї автобіографії, яка допоможе вам бути набагато впевненішими при влаштуванні на роботу. 3. Вчителі та учні школи «Афіни» подарували дітям-аутистам пам'ятні сувеніри та одяг, а також передали кошти, зібрані під час благодійного ярмарку. 4. Як сильно ваша власна думка залежить від думки оточуючих нас людей? 5. У колони вишикувалися молоді юнаки у військовій формі, які за мить приймуть присягу. 6. Під захисним імунітетом розуміють здатність організму опиратися інфекціям. 7. «Рукописи не горять» – ця фраза стає головним лейтмотивом усього твору і символізує безсмертя людського духу творчості, добра, любові, волі, християнських ідеалів. 8. У 1972 році відбувся перший дебют співака на сцені Ковент-Гарден в партії Фієско («Симон Бокканегра» Дж. Верді). 9. Відкрита вільна вакансія менеджера з організаційних питань. 10. Інша альтернатива полягає в тому, що замовник бажає побудувати реальну модель свого об'єкта чи проблеми.

Завдання 3. Усуньте тавтологію в поданих реченнях.

1. Кумедний випадок трапився в одному із українських поліцейських відділків. 2. Оскільки у даному разі йдеться про відшкодування шкоди, завданої потерпілому внаслідок протиправної поведінки (дії або бездіяльності) відповідальної за цю шкоду особи, то зобов'язання, що виникають за зазначеної причини, інколи називають деліктними, а саму шкоду – деліктною. 3. Винуватцем гіпертонії виявився широко поширений вірус. 4. Дитяча соска-пустушка: шкода і користь використання. 5. Тривалість лікування у хворих на мультирезистентний туберкульоз за рекомендаціями ВООЗ триває 18-24 місяців. 6. Закарпатський націоналіст просить суддів не застосовувати стосовно нього заставу. 7. До кінця переатестація працівників поліції в Україні має завершитися до кінця поточного року. 8. До уваги великих платників податків, місце реєстрації яких не співпадає з юрадресою!

Завдання 4. Зредагуйте подані речення, прокоментуйте правки.

1. Трішки більше місяця пройшло з часу, як я очолила Одеську митницю. 2. Колективи Новоолексіївського СБК прийняли участь у благодійному заході «Мамина весна». 3. Рятувальники прийняли міри для захисту мешканців міста від ймовірної надзвичайної ситуації. 4. Який документ необхідно пред'явити податківцям, щоб не оштрафували за несплату податків з вини банку? 5. Для погашення довгострокових кредитів — споживчого, іпотечного або на авто, необхідно здійснити два платежі — для погашення відсотків та частини тіла кредиту. 6. Депутат облради хоче підняти питання про єдиний податок на землю. 7. Вчені визначили, які люди викликають найбільшу довіру. 8. У ході суду стає очевидно, що справу мені сфабрикували. 9. В "Укрнафті" завірили, що Роллінз повернувся до виконання своїх обов'язків. 10. На даний час в Україні склалась ситуація, коли низи дійсно не можуть, не хочуть, але до того ще й не знають як – а верхи можуть, хочуть та знають як. 11. Так, по освіті я режисер. 12. Розглядувані угіддя будуть знаходитися у користуванні платника сільськогосподарського податку.

Завдання 5. Замініть емоційно забарвлені слова на нейтральні.

1. Тут усе в ажурі. Я контролюю ситуацію! 2. Щоб дізнатися ціну року, запитай студента, який провалився на іспиті. 3. Іван Плющенко не може цього зробити, але водночас і не хоче перешкоджати силовикам, тому на деякий час заліг на дно. 4. Я ліг, кімарнув 2 години, а дружина пішла з малим гуляти. 5. Для дослідження Марсу учені апгрейдили марсохід. 6. Їм повідомили, що з області має приїхати якесь начальство, що скажуть щось втішне про їхні зароблені, але так і

не отримані кривні пенсьонзи. 7. В ідею так і не врубився, але прочитав при цьому книжку із задоволенням.

Завдання 6. Відредагуйте речення.

1. Усі роботи призупинено після розривання договору. 2. Вивчення стану справ з метою подальшого ґрунтовного поліпшення і вдосконалення виробничого процесу. 3. Під час електронних торгів на Лондонській і Нью-Йоркській біржах відбуваються зростання світових цін на нафту. 4. Дати характеристику надзвичайній ситуації. 5. З метою з'ясування обставин вчинення неправомірних дій працівниками податкової служби. 6. При читанні майже 50% часу очі людини дивляться на різні літери. 7. Німецький уряд може поставити питання про посилення санкцій проти інших країн.

Завдання 7. Відредагуйте речення.

1. Традиційним хресним ходом відзначили свято Торжества Православ'я віруючі рівняни. 2. 9 лютого 2016 р. вступив у силу наказ МОЗ України від 23.12.2015 р. № 890, яким затверджено Положення про реєстр пацієнтів, що потребують інсуліну. 3. Конституційний суд України дав добро ВР на судову реформу. 4. Виписка з наказу — це документ, виданий за запитом для передачі фрагмента інформації з чинного наказу. 5. Учнями ЗШ № 7 продовжується переписка з сільською радою с. Кислівка. 6. На сесії Житомирської облради знову підняли питання придбання МРТ. 7. Демобілізовані військовослужбовці одержали освіту менеджерів з енергоефективності. 8. На даний час урядом зупинено фінансування вищих навчальних закладів України. 9. Експерти пояснили, чому нам крайнє необхідно домовитися про реструктуризацію боргів. 10. В суботу жителі Миколаївської області двічі доказали свою правоту холодною зброєю.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити. Навч. видання / За заг. ред. О. Сербенської. — Львів, 1994. — 150 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо / Б. Д. Антоненко-Давидович — К. : Либідь, 1991. — 256 с.
3. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови: [навчальний посібник] / Н. Д. Бабич — Львів : Світ, 2003. — 431 с.
4. Дудик П. С. Стилiстика української мови : навч. посiб. для студ. вищ. навч. закл. / П. С. Дудик. — К. : ВЦ „Академiя”. — 2005. — 368 с.
5. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності (Стилiстика та культура мови) / Я. С. Єрмоленко — К. : Довiра, 1999. — 435 с.
6. Загнiтко А. П., Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування / А. П. Загнiтко, І. Г. Данилюк — Донецьк : ТОВ ВКФ "БАО", 2004. — 474 с.
7. Караванський С. Пошук українського слова або боротьба за національне «я» / С. Караванський — К : Академiя, 2001. — 240 с.
8. Кацавець Р. С. Українська мова: професійне спрямування : [Пiдручник] / Р. С. Кацавець. — К. : Центр. учб. л-ри, 2007. — 256 с.
9. Мацюк З, Українська мова професійного спілкування : [навчальний посiбник] / З. Мацюк, Станкевич Н. — К. : Каравела, 2005. — 352 с.
10. Мацько Л. І. Стилiстика української мови: [Пiдручник] / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; За ред. Л. І. Мацько. — К.: вища школа, 2003. — 462 с.
11. Нелюба А. М. Теорiя і практика ділової мови / А. М. Нелюба. — Харків : Акта, 1997. — 192 с.
12. Пономарiв О. Д. Стилiстика сучасної української мови: [Пiдручник] / О. Д. Пономарiв. — Тернопiль : Навчальна книга — Богдан, 2000. — 248 с.
13. Токарська А. С., Кочан І. М. Українська мова фахового спрямування для юристів / А. С. Токарська, І. М. Кочан. — Київ, 2008. — 416 с.

14. Чабаненко В. А. Стилїстика експресивних засобів української мови : Монографія / В. А. Чабаненко – Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – 251 с.
15. Шевчук С. В. Ділове мовлення: підручник /С. В. Шевчук – 4-те вид. – К. : Арій, 2007. – 576 с.

Словники

1. Бибик С. П. Словник іншомовних слів. Тлумачення, словотворення та слововживання : близько 35 000 слів і словосполучень / С. П. Бибик, Г. М. Сюта ; за ред. С. Я. Єрмоленко. – Х. : Фоліо, 2012. – 622 с.
2. Бурячок А. А. Правописний словник імен та найпоширеніших прізвищ / А. А. Бурячок – К., 1996. – 106 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.)/ Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. — К., Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005.
4. Вирган І. О., Пилинська М. М. Російсько-український словник сталих виразів / І. О. Вирган, М. М. Пилинська. – Х. : Прапор. – 2000. – 864 с.
5. Ганич Д. І., Олійник С. І. Русско-украинский и украинско-русский словарь [Текст] / Д. И. Ганич, И. С. Олейник. – 3-е изд. стер. – К. : Рад. шк., 1990. – 463 с.
6. Головащук І.С. Російсько-український словник сталих словосполучень / І. С. Головащук. – К. : Наук. думка, 2001. – 640 с.
7. Єрмоленко С. Я. Новий російсько-український словник-довідник : Близько 100 тисяч слів / С. Я. Єрмоленко [и др.] . – Київ : Довіра, 1999 . – 878 с.
8. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови / С. Караванський. — К. : Видавництво «Українська книга», 2004. – 480 с.
9. Нечволод Л. І. Сучасний словник іншомовних слів : [текст] /Л.І. Нечволод. — Х. : ТОРСІНГ, К. : Наук. думка, 2000. — 680 с.
10. Орфографічний словник української мови : [текст] / Головащук С.І., Пешак М.М. та ін. – [Вид. 2-е, випр. і доповн.]. – К. : Довіра, 1999. – 989 с.
11. Російсько-український фразеологічний словник: Фразеологія ділової мови / Уклад. Підмогильний В., Плужник Є. — К., 1993.
12. Словник іншомовних слів : [текст]. – К. : Наук. думка, 2000. – 333 с.
13. Словник-довідник з культури української мови / Д.Гринчишин, А. Капелюшний, О.Сербенська, З.Терлак. — К.: Знання, 2006.
14. Український орфографічний словник: Близько 165 тис.слів / За ред. В.М.Русанівського — К.: Довіра, 2006.
15. Українсько-російські синтаксичні паралелі: труднощі перекладу : Слов.-довід. / В. С. Калашник, Ж. В. Колоїз. — Х. : Прапор, 2003. — 110 с.
16. Шевчук С.В. Російсько-український словник ділового мовлення = Русско-украинский словарь деловой речи. — К.: Вища школа, 2008.

Інтернет-ресурси

1. www.litopys.org.ua
2. www.mova.info
3. www.novamova.com.ua
4. www.pereklad.kiev.ua
5. www.pravopys.net
6. www.r2u.org.ua
7. www.rozum.org.ua

Навчальне видання

**Навчально-практичні матеріали
до семінарських занять
із української мови професійного спрямування
(МОВНІ НОРМИ)**

Упорядники: Єльнікова Наталія Ігорівна

Полтавська Дана Володимирівна

Голопич Інна Миколаївна

Підп. до др. 28.10.2014. Формат 60х90/16. Папір газ. Друк. офс. Ум. др. арк. 0,8. Ум. – вид. арк. 0,9. Тираж 100 прим.

Харківський національний університет внутрішніх справ.

61080, Харків, пр. Льва Ландау, 27.

Копіювально-помножувальний центр, 61153, Харків, пр.50-річчя ВЛКСМ, 54-а.